

СУЧАСНІ ПІСНІ ПРОСЛАВЛЕННЯ В WORSHIP-КУЛЬТУРИ

Булах Тетяна Борисівна,

кандидат мистецтвознавства, професор

Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва;

докторант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

ORCID ID: 0000-0002-0954-8422

У межах статті здійснено теоретико-аналітичне осмислення феномену сучасних пісень прославлення в контексті worship-культури як репрезентативної форми сакральної комунікації, характерної для євангельського протестантизму. Автор пропонує інтерпретацію worship-музики як інтегративного духовно-культурного явища, що функціонує на перетині теологічного дискурсу, естетичних практик та соціокомунікативних процесів. Основна увага приділяється аналізу музичного компоненту богослужіння як механізму моделювання колективного релігійного досвіду, кодування догматичних смислів і формування нормативних фреймів християнського поклоніння. Констатується, що в умовах постсекулярного суспільства та зростання медіалізованих форм релігійності, сучасні пісні прославлення набувають значущості як засіб конструювання ідентичності, символічного упорядкування сакрального простору та духовної мобілізації віруючих спільнот. Окреслено функціональне розмаїття worship-музики, зокрема її здатність виступати в ролі релігійного «перекладача» між трансцендентним змістом і сенсopодуючими емоційними станами аудиторії. Акцентовано на проблемі зміщення акценту з богословської сутності музичного служіння на естетизовану форму, що може зумовити редукцію глибинного сакрального змісту. На основі комплексного аналізу визначено, що worship-пісні в сучасному релігійному середовищі виконують терапевтичну, мобілізаційну та інтеграційну функції, сприяючи відновленню духовної автентичності та адаптації християнської спільноти до комунікативних викликів глобалізованого світу. Стверджується, що музичне прославлення в межах worship-культури постає як унікальний комунікативний код, здатний структурувати сакральний досвід, підтримувати цілісність богословської парадигми та забезпечувати актуалізацію колективної духовної пам'яті.

Ключові слова: worship-культура; пісні прославлення; сакральна комунікація; релігійна ідентичність; богословський дискурс; музичне поклоніння.

Bulakh Tetiana. Contemporary praise songs in worship culture

The article offers a theoretical and analytical interpretation of the phenomenon of contemporary praise songs within the framework of worship culture as a representative form of sacred communication characteristic of Evangelical Protestantism. The author conceptualizes worship music as an integrative spiritual and cultural phenomenon operating at the intersection of theological discourse, aesthetic practices, and sociocommunicative processes. Particular attention is paid to the analysis of the musical component of worship as a mechanism for modeling collective religious experience, encoding doctrinal meanings, and constructing normative frameworks of Christian worship. It is argued that in the context of a post-secular society and the growing prevalence of mediatized forms of religiosity, contemporary praise songs gain significance as a means of identity construction, symbolic organization of sacred space, and spiritual mobilization of faith communities. The functional diversity of worship music is outlined, including its capacity to serve as a religious “translator” between transcendent content and emotionally generative states within the audience. The study emphasizes the shift from the theological essence of musical worship toward its aestheticized form, which may lead to the reduction of profound sacred meaning. Based on a comprehensive analysis, the research concludes that worship songs in contemporary religious environments perform therapeutic, mobilizing, and integrative functions, contributing to the restoration of spiritual authenticity and enabling the adaptation of Christian communities to communicative challenges of a globalized world. Worship music is thus understood as a unique communicative code capable of structuring sacred experience, maintaining theological integrity, and sustaining the collective memory of faith.

Key words: worship culture; praise songs; sacred communication; religious identity; theological discourse; musical worship.

Актуальність теми. У сучасному християнському контексті worship-культура набула виразного трансформаційного значення, охоплюючи форму музичного вираження та глибокі екзистенційні й богословські виміри. Worship розглядається не як акт одноразового музичного виконання, а як життєвий стиль, що поєднує жертвенне служіння та повне смирення перед Богом (Рим. 12:1). У цьому контексті особливої уваги потребують сучасні пісні прославлення, які стали інструментом не лише емоційного залучення вірян, але й трансляції цінностей, конструювання ідентичності та духовного досвіду у християнських спільнотах. З урахуванням поширення медіалізованих форм релігійності, дослідження музики як частини сакральної комунікації набу-

ває особливої значущості в міждисциплінарному полі богослов'я, музикознавства та соціології релігії. Попри зростаючу популярність worship-пісень, змістовна глибина та художня цінність сучасної християнської музики як потенційне поле для визначення функціоналу таких пісень лишається остроєм. При цьому кристалізується проблема щодо балансу між богословською суттю поклоніння («дух і істина» – Ів. 4:24) та зовнішньою музичною формою, яка іноді стає самоціллю. Потребує дослідження питання, як сучасні пісні прославлення виконують функції сакральної комунікації, кодують богословські смисли та впливають на конструювання колективного релігійного досвіду в євангельських громадах. Актуальним є також вивчення ролі художньої

виразності в музичному поклонінні та її потенціалу до відновлення глибокої духовної автентичності через механізми колективного музичного перформансу.

Матеріали та методи. У дослідженні застосовано міждисциплінарний підхід, що охоплює музикознавчий, богословський, соціокультурний, герменевтичний та психологічний аналізи. Така методологічна стратегія дозволяє комплексно осмислити феномен сучасних пісень прославлення в рамках worship-культури як форму сакральної комунікації, що здійснюється через музику. Основу джерельної бази становлять дослідження з історії богослужбової музики, зокрема у православному контексті, серед яких праці Н. Александрової, М. Антонович, Ю. Воскобойнікова, І. Вознесенського, О. Зосім, Б. Кіндратюка, Ю. Медведика. Вони дозволяють простежити еволюцію сакральної музики як у східному, так і в західному християнстві, з акцентом на взаємодію сакральних і світських форм. Для аналізу протестантських музичних традицій враховано праці Теодора Гетті-Нікке, Джона Бізано (*How to Build an Evangelical Church*), а також класичні реформаційні ідеї Мартіна Лютера щодо ролі музики в богослужінні. Значний аналітичний внесок зроблено завдяки сучасним англійським дослідженням: Моніка Інгаллс (*Singing the Congregation*, 2018) демонструє, як worship-музика формує євангельську спільноту через музичну інтеракцію, а Стівен Портер (*Worship*, 2011) – богословське підґрунтя християнського поклоніння в євангельському середовищі.

Український музикознавчий контекст репрезентовано працями М. Мельничука, О. Соколовського, Т. Гусарчук, А. Вишневецької, Л. Серганюк, які аналізують пострадянські трансформації в духовній музиці, її роль у збереженні ідентичності та розвитку національного сакрального стилю. Особливу увагу приділено праці О. Самойленка (*Психологія мистецтва*, 2020), що дає ключ до розуміння афективного впливу музики як естетичного та духовного досвіду. Соціологічні підходи доповнені теоріями Ервінга Гофмана (*Frame Analysis*, 1974), де музика розглядається як частина когнітивного фрейму переживання сакрального, та Пітера Бергера (*The Desecularization of the World*, 1999), що висвітлює сучасне повернення релігії у публічний простір, зокрема через культурні практики, як-от музика.

Методологія дослідження охоплює музикознавчий аналіз стилістики та семантики пісень прославлення; герменевтичний підхід до музики як тексту сакральної комунікації; богословське тлумачення worship-практик у світлі біблійної традиції; соціокультурний аналіз музики як чинника глобальної релігійної ідентичності; психологічний аналіз афективного потенціалу музики в контексті духовного переживання. Застосування такої методики дозволяє виявити не лише художні та структурні особливості сучасної worship-музики, але й глибші ціннісні та духовні механізми, які вона активує у свідомості віруючих у контексті сучасного релігійного простору.

Результати. Музичне прославлення посідає центральне місце в аксіологічній структурі євангельського

богослужіння, виступаючи не лише як засіб сакральної комунікації, а й як складний соціокультурний феномен, що детермінує динаміку релігійної спільноти в умовах глобальності. У контексті сучасних теорій медіалізації релігії та сакральної комунікації, worship-музика функціонує як автономний медіатор трансцендентного досвіду, забезпечуючи синтез когнітивних, афективних і комунікативних вимірів богослужбового акту [6, с. 26]. Це дозволяє інтерпретувати її як естетичний компонент культу, а як ключовий механізм конструювання релігійної реальності та підтримання сакрального порядку. На відміну від традиційних конфесійних парадигм, де музика виконує здебільшого допоміжну або символічну функцію, у євангельському контексті вона набуває статусу сакрального перформансу, який реалізується через інтерактивну літургійну практику. Ритмічна та гармонічна структура worship-музики, її семантичне навантаження та використання мультимедійних технологій створюють поліфонічний простір колективного релігійного переживання, що сприяє формуванню еклезіального етосу та ціннісних фреймів спільноти. Цей простір функціонує як ритуальний хронотоп (О. Самойленко), де сакральна наративність актуалізується через музично-текстуальну інтеракцію, забезпечуючи когнітивно-афективну ідентифікацію віруючих із сакральними символами.

Залучення вірян до активної музичної участі у прославленні посилює афективну інтеграцію індивіда у церковну спільноту та сприяє конструюванню ідентичності, яка базується на персоналізованому досвіді духовного переживання.

Глобальність у сучасних дослідженнях релігійної комунікації розглядається як процес взаємодії між локальними культурними практиками та глобальними релігійними парадигмами, що сприяє формуванню нових форм соціального і релігійного досвіду [4, с. 78]. Це явище означає, що релігійні спільноти зберігають свої локальні традиції, водночас адаптуючи їх до глобальних змін, зокрема через новітні технології та релігійні рухи. У цьому контексті музика виступає як інструмент інтеграції різних рівнів релігійної ідентичності, утворюючи простір, де поєднуються місцеві особливості та універсальні релігійні наративи.

У періоди соціальних потрясінь, таких як війна або інші кризи, глобальні фрейми набувають важливості для збереження соціальної стабільності релігійних спільнот [5, с. 41]. В умовах кризи релігійні спільноти використовують свої культурні та релігійні практики для соціальної адаптації, де музика стає важливим елементом підтримки як духовної, так і соціальної єдності. Вона виступає як інструмент для відновлення соціальних зв'язків, укріплення колективної пам'яті та створення нових ціннісних фреймів, які сприяють соціальній інтеграції. У цьому контексті музика виконує роль «релігійної терапії» (термін за М. Ingalls), забезпечуючи духовне зцілення та відновлення спільноти. Така трансформація відбувається через взаємодію музичних практик з іншими формами релігійної комунікації, що створюють унікальний простір для духовного пере-

родження та колективної пам'яті. Релігійна музика стає основою для формування нових соціальних зв'язків, що адаптуються до змін у соціумі. У такому контексті важливо виокремити ціннісні фрейми, як складну когнітивну структуру, що формує наше сприйняття реальності, детермінуючи способи її інтерпретації та взаємодії з нею. У контексті богослужбової музики ціннісні фрейми відіграють роль інструментів символічної комунікації, які у формі пісень, що мають вербальне та музично-емпатійне втілення уособлюють у собі такі аспекти:

1. Кодують сакральні смисли (ідея Божої величі, благодаті, покаання).

2. Формують нормативні моделі релігійного переживання (через визначені афективні патерни – радість, благовістя, екстаз, смирення).

3. Структурують музично-естетичні параметри богослужбової традиції та забезпечують пісням певну регулятивну функцію (підводять до усвідомлення потреби замислитися над власними проблемами, питаннями, привести до молитви тощо).

Соціальна теорія, зокрема в працях Е. Гофмана [4] та П. Бергера [5], розглядає фрейми як механізми конструювання соціальної реальності. У богослужбовій практиці вони функціонують через ритуалізацію музичних структур, які набувають нормативного значення: певний темп, інструментальне аранжування, текстова риторика пісень – усе це створює систему орієнтації, що закріплює аксіологічний вектор релігійної комунікації.

У контексті богословського дискурсу музика розглядається як універсальний посередник сакральної комунікації, здатний передавати богословські концепти та сприяти містичному досвіду єднання з трансцендентним. Святе Письмо підкреслює численні функції музики, серед яких особливо важливими є її літургійна роль (як вираження поклоніння та прославлення Бога, напр., Псалом 150) та есхатологічна функція, що сигналізує про остаточну перемогу Бога над силами зла (Об'явлення 5:8-14). Таким чином, музика в біблійних текстах не лише супроводжує поклоніння, але й уособлює перетворення світу та його гармонійне повернення до первісної досконалості, що стає основою для релігійного досвіду.

Традиційні богословські підходи до музики як засобу сакральної комунікації формують складну парадигму осмислення музичного мистецтва у релігійному контексті. Їх умовно можна класифікувати на три основні напрями – аналогічний, доксологічний та педагогічно-етичний, – кожен з яких розкриває окремі функціональні аспекти музики у богослужінні.

Аналогічний підхід інтерпретує музику як метафізичне відображення божественного космосу, в якому акустичні структури слугують аналогією гармонії творіння. Представники цього напрямку, зокрема Августин та Бонавентура, розглядали музичну форму як ієрофанію, тобто явлення сакрального через упорядкованість звуку, ритму та тонального ладу. З музикознавчої перспективи це можна співвіднести з концепцією *musica mundana* (гармонія сфер) у середньовічній теорії музики.

Доксологічний підхід фокусується на музичному прославленні як акті теоцентричної експресії. У цій парадигмі музика виконує функцію дієвої молитви, в якій афективний потенціал звуку активізує релігійне почуття і стимулює колективне переживання трансцендентного. Теологи-реформатори, такі як Мартін Лютер і Жан Кальвін, розглядали *congregational singing* не тільки як форма богослужбової участі, але й засіб духовного єднання громади. З точки зору сучасного музикознавства, це відповідає соціокомунікативній функції музики у релігійному ритуалі.

Педагогічно-етичний підхід, властивий як Візантійській традиції, так і протестантській гімнографії, акцентує на дидактичному потенціалі музики. Тут музика розглядається як носій етичного дискурсу, що сприяє моральному вихованню вірян через текстуально-звукову семіотику, у якій мелос підтримує і підсилює нормативні смисли.

У межах євангельського богослужіння ці підходи набувають нової якості, інтегруючись у концепт *worship-музики*, яка функціонує як синкретичний засіб сакральної комунікації. У цьому контексті вона постає як полікомпонентний феномен, що поєднує когнітивні (усвідомлення смислу тексту), афективні (емоційно-експресивне залучення) та екзистенційні (особисте духовне переживання) виміри. Така музика, з музикознавчої точки зору, перетворюється на багаторівневий медіатор між людською суб'єктивністю та сакральним Логосом.

Музика, що застосовується у *worship-практиках*, функціонує на кількох рівнях взаємодії з віруючими, що створюють багатовимірну структуру релігійного досвіду. По-перше, літургійно-канонічний рівень передбачає, що богослужбові тексти структурують змістову семантику поклоніння, забезпечуючи чітку когнітивну рамку для релігійного досвіду. По-друге, афективно-експресивний рівень визначає, як музика через ритм, гармонію, динаміку виконання впливає на емоційний стан віруючих, регулюючи атмосферу поклоніння та духовної практики. По-третє, есхатологічно-містичний вимір музики сприяє створенню простору для духовної трансформації, що розгортається як антиципація небесного поклоніння, при цьому звертаючись до глибших рівнів містичного єднання з трансцендентним.

У результаті, музика в *worship-практиках* не лише виконує функції естетичного вираження, а й має глибоке доксологічне, онтологічне та педагогічне значення в структурі богослужбового акту. Вона є ключовим елементом формування ціннісних фреймів релігійного досвіду, зокрема завдяки здатності кодувати сакральні смисли, формувати нормативні моделі релігійного переживання та структурувати музично-естетичні параметри богослужбової традиції. Таким чином, ціннісні фрейми в музичному прославленні утворюють багаторівневу структуру, що охоплює когнітивні, афективні, соціальні та технологічні компоненти, визначаючи способи сприйняття сакрального досвіду та формуючи нормативні механізми музичного поклоніння в євангельських громадах.

Як простір трансцендентного єднання з божественним, репрезентує сакральну комунікацію через музику, що викликає афективні стани духовного піднесення, екстазу та відчуття трансцендентної присутності. Структурні особливості музичного прославлення, зокрема його емоційна динаміка, ритмічна організація та вербальний зміст, сприяють формуванню глибокого внутрішнього досвіду, який сприймається колективно, але має індивідуальну екзистенційну значущість.

Музична експресія також є дієвим засобом трансформації релігійних наративів. У сучасному контексті богослужбовий дискурс все більше тяжіє до персоналізованих форм сакрального переживання, що відображається у зміні текстових і стилістичних пріоритетів прославлення. Від традиційного доктринального акценту на величі Бога та спасінні через Христа музичний наратив поступово зміщується до експресії особистих стосунків з трансцендентним суб'єктом, що корелює з ширшими тенденціями постсекулярної релігійності.

Соціальний вимір прославлення виявляється у процесах соціалізації віруючих та зміцнення конфесійної ідентичності. Спільне виконання музики створює ефект когнітивного узгодження, сприяючи емоційному згуртуванню громади та утвердженню спільних ціннісних орієнтацій. Водночас технологічні зміни, зокрема використання цифрових медіа, трансформують саму природу релігійної присутності, відкриваючи нові формати участі у богослужбовій практиці.

Таким чином, пісні сучасного прославлення є складним і багатовимірним феноменом, який поєднує сакрально-афективний, богословський, соціальний та технологічний рівні. Концептуальний аналіз цього феномену через призму ціннісних фреймів дозволяє не лише виявити механізми функціонування релігійного досвіду, а й глибше зрозуміти динаміку трансформацій сучасного євангельського богослужіння в умовах глобалізації культуропростору, як засобу збереження глокальної свідомості нації.

Висновки. У ході дослідження було встановлено, що сучасні пісні прославлення у worship-культурі функціонують як багатовекторний засіб духовної комунікації, який інтегрує естетичні, богословські, психологічні та соціокультурні компоненти. Вони виступають як музична складова літургії, що набуває функціоналу повноцінної форми сакрального висловлювання, яка здатна структурувати релігійний досвід через інтенсивну емоційну та символічну взаємодію з віруючими. Музика в цьому контексті виконує роль посередника між індивідуальним духовним переживанням і колективною релігійною практикою, створюючи умови для глибокої ідентифікації з трансцендентним. Завдяки поліфонічній природі та використанню мультимедійних засобів worship-музика формує унікальні простори релігійного переживання, де поєднуються локальні традиції та глобальні тенденції постсекулярної культури. Ціннісні фрейми, вбудовані в музичну тканину прославлення, виступають як інструменти моделювання нормативного образу поклоніння. Вони формують емоційні патерни, етичні орієнтири та богословські акценти, що в сукупності впливають на спосіб осмислення сакрального в межах спільноти. Також встановлено, що в умовах соціальних змін і криз, музика виконує функцію «релігійної терапії», сприяючи консолідації громади, актуалізації колективної пам'яті та духовному оновленню. Worship як форма музичного перформансу постає одним із провідних механізмів адаптації релігійної ідентичності до нових комунікативних реалій, що виникають у глобалізованому середовищі. Таким чином, сучасні пісні прославлення розглядаються не лише як художній артефакт або інструмент емоційного впливу, а як складний комунікативний код, який структуровано втілює сакральні смисли, забезпечує стабільність духовного порядку та підтримує цілісність євангельської ідентичності в добу глокальності.

Література:

1. Самойленко О. І. Психологія мистецтва: сучасні музикознавчі проєкції : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 236 с.
2. Булах Т. Б. Музика поклоніння як мистецько-соціологічний феномен. Слобожанські мистецькі студії. 2024. № 3. С. 31–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2024.3.5>.
3. Зосім О. Л. 3 872 Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір: монографія. – Київ: НАКККиМ, 2017. 328 с.
4. Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Northeastern University Press.
5. Berger, P. L. (1999). *The desecularization of the world: Resurgent religion and world politics*. Ethics and Public Policy Center.
6. Ingalls, Monique M. *Singing the Congregation: How Contemporary Worship Music Forms Evangelical Community*. Oxford: Oxford University Press, 2018. URL <https://academic.oup.com/book/1590>
7. Porter, Steven L. *Worship*. The Oxford Handbook of Evangelical Theology. McDermott, G.R..Oxford: Oxford University Press, 2011.

References:

1. Samoylenko O. I. (2020). *Psykhologhiia mystetstva: suchasni muzykznavchi proektsii : monohrafiia*. [Psychology of Art: Contemporary Musicological Projections]. Odesa: Vydavnychiy dim "Hel'vetyka". 236 p. [in Ukrainian].
2. Bulakh T. B. (2024). *Muzyka pokloninnia yak mystetsko-sotsiolohichnyi fenomen*. [Worship Music as an Artistic and Sociological Phenomenon]. Slobozhanski mystetski studii [Slobozhanske Artistic Studies], No. 3, pp. 31–34. <https://doi.org/10.32782/art/2024.3.5> [in Ukrainian].

3. Zosim O. L. (2017). *Skhidnoslov'ianska dukhovna pisnia: sakralnyi vymir : monohrafiia*. [East Slavic Sacred Song: Sacred Dimension]. Kyiv: NAKKKiM. 328 p. [in Ukrainian].
4. Goffman, E. (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Northeastern University Press. [in English].
5. Berger, P. L. (1999). *The Desecularization of the World: Resurgent Religion and World Politics*. Ethics and Public Policy Center. [in English].
6. Ingalls, M. M. (2018). *Singing the Congregation: How Contemporary Worship Music Forms Evangelical Community*. Oxford: Oxford University Press. <https://academic.oup.com/book/1590> [in English].
7. Porter, S. L. (2011). *Worship*. In G. R. McDermott (Ed.), *The Oxford Handbook of Evangelical Theology*. Oxford: Oxford University Press. https://www.researchgate.net/publication/297164332_The_Oxford_Handbook_of_Evangelical_Theology [in English].